

ความเห็นต่อรายงานสถานการณ์ด้านแรงงานในภาคประมงไทยขององค์กร Human Rights Watch

ตามที่องค์กร Human Rights Watch (HRW) ได้เผยแพร่รายงานเกี่ยวกับสถานการณ์แรงงาน บังคับในภาคประมงของไทย เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๑ นั้น กระทรวงการต่างประเทศขอชี้แจง ดังนี้

๑. ในช่วง ๒ ปีที่ผ่านมา รัฐบาลไทยได้มุ่งมั่นแก้ไขปัญหาแรงงานในภาคประมงอย่างจริงจัง และได้ออกมาตรการหลายอย่างเพื่อคุ้มครองแรงงานทั้งในด้านกฎหมาย นโยบาย และการบังคับใช้ โดยได้ทำงานร่วมกับทั้งภาคเอกชน องค์กรเอกชน และประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งส่งผลให้สถานการณ์ด้านแรงงาน ในภาคประมงเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหลายด้าน การที่รายงานอ้างอิงข้อมูลส่วนใหญ่จากสถานการณ์ ในปี ๒๕๕๙ และบางส่วนย้อนหลังไปถึงปี ๒๕๕๕ นั้น ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงและความก้าวหน้า การแก้ไขปัญหในปัจจุบัน

๒. จุดเปลี่ยนสำคัญของสถานการณ์แรงงานภาคประมงคือ การบังคับใช้ พ.ร.ก. การประมง พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่กำหนดโทษปรับการใช้แรงงานผิดกฎหมายบนเรือประมงต่อหัวที่สูงมาก ควบคู่กับการบังคับใช้กฎหมายด้านแรงงาน ซึ่งส่งผลในการป้องปรามการนำแรงงานผิดกฎหมายมาใช้บนเรือประมง และจากการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดในช่วง ๒ ปีที่ผ่านมา ไทยได้ดำเนินการจับกุมดำเนินคดีกว่า ๔,๒๔๐ คดี ทั้งคดีแรงงานและคดีประมง โดยเป็นการดำเนินคดีค้ำมนุษย์ในภาคประมงกว่า ๘๕ คดี ผู้ต้องหาถูกพิพากษา จำคุกไปแล้วกว่า ๔๗ ราย โดยมีโทษจำคุกสูงสุดถึง ๑๔ ปี

๓. ในประเด็นการป้องกันแรงงานบังคับ มีมาตรการใหม่หลายด้าน อาทิ การออกหนังสือ คนประจำเรือให้กับแรงงานต่างด้าวไปแล้วกว่า ๑๑,๑๐๐ ราย การกำหนดให้เจ้าของเรือจัดทำหนังสือ สัญญาจ้าง จำนวน ๒ ฉบับ โดยมอบให้ลูกจ้างเก็บไว้ ๑ ฉบับ การกำหนดให้นายจ้างจ่ายค่าตอบแทนเป็น รายเดือนผ่านบัญชีธนาคาร ซึ่งมีแรงงานประมงที่ได้รับค่าตอบแทนผ่านบัญชีธนาคารแล้วประมาณเกือบ ๕,๐๐๐ ราย การกำหนดให้การยึดเอกสารประจำตัวของแรงงานเป็นความผิดตามกฎหมายค้ำมนุษย์ และการออกกฎหมายจัดระเบียบบริษัทจัดหางาน โดยห้ามเรียกเก็บค่านายหน้าจากแรงงาน และให้บริษัท มาขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้อง ซึ่งมาขอขึ้นทะเบียนแล้วกว่า ๑๐๐ บริษัท ตลอดจนกำหนดหลักเกณฑ์ให้ แรงงานสามารถเปลี่ยนนายจ้างได้อย่างชัดเจน โดย ณ สิ้นปี ๒๕๖๐ มีแรงงานต่างด้าวยื่นขอเปลี่ยนนายจ้าง แล้วมากกว่า ๑๐๐,๐๐๐ ราย

๔. ในประเด็นการรับรู้สิทธิของแรงงาน รัฐบาลไทยได้จัดตั้งศูนย์แรกรับเข้าทำงานและสิ้นสุด การจ้าง ๓ แห่งตามแนวเขตชายแดน ได้มีการจัดอบรมให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ แก่แรงงานต่างด้าว ซึ่งรวมถึงแรงงานในภาคประมง ตลอดจนตรวจคัดกรองว่าแรงงานต่างด้าวนายจ้างจริงตรงตามสัญญาจ้าง ไม่ได้ถูกชักจูง หลอกลวง โดยในปี ๒๕๖๐ อบรมให้ความรู้แก่แรงงานต่างด้าวทั้งหมดกว่า ๒๕๐,๐๐๐ ราย พร้อมทั้งได้แจกเอกสารคู่มือสำหรับแรงงานต่างด้าว ซึ่งให้ความรู้เกี่ยวกับประเทศไทย สัญญาจ้าง สิทธิ ประโยชน์ ความปลอดภัย กฎหมายและข้อห้าม รวมทั้งการขอรับความช่วยเหลือในประเทศไทย

๕. ในประเด็นกลไกร้องเรียน รัฐบาลไทยยังได้ทำงานร่วมกับองค์กรเอกชน จัดตั้งศูนย์ร่วม บริการช่วยเหลือแรงงานต่างด้าวใน ๑๐ จังหวัด ในปี ๒๕๖๐ ได้ให้การช่วยเหลือแรงงานต่างด้าวทั้งหมด ๕๗,๔๘๘ ราย เพิ่มขึ้นถึง ๔ เท่า เมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๙ และมีช่องทางร้องเรียนต่าง ๆ อาทิ บริการสายด่วน ๔ สาย สำหรับคุ้มครองแรงงาน และให้บริการข้อมูลข่าวสารแก่ผู้หางานทำ และรับเรื่องราวร้องทุกข์

ซึ่งให้บริการเป็นภาษาประเทศเพื่อนบ้าน มีผู้ใช้บริการมากขึ้นในปี ๒๕๖๐ รวมกว่า ๑๓๐,๐๐๐ ราย โดยมีการแจ้งเบาะแสการค้ำมนุษย์ และนำไปสู่การดำเนินคดีกว่า ๖๐ ราย

๖. ในประเด็นการตรวจแรงงาน มีการดำเนินการอย่างครอบคลุมทั้งที่ทำเรือ บนเรือ และโรงงานแปรรูปสัตว์น้ำ มีการวิเคราะห์ความเสี่ยงเพื่อให้หาเป้าหมายได้ตรงจุด มีการเพิ่มจำนวนผู้ตรวจและล่ามกว่า ๑,๕๐๐ คน ตลอดจนการฝึกอบรมผู้ตรวจแรงงาน ล่าม และเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายอย่างต่อเนื่อง ในปี ๒๕๖๐ ศูนย์แจ้งเข้า-ออกเรือประมง ๓๒ แห่ง ได้มีการตรวจและสัมภาษณ์แรงงานประมงจำนวนกว่า ๕๓,๐๐๐ คน ซึ่งได้มีการแยกแรงงานมาสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว ได้พบแรงงานถูกละเมิด ๓,๕๐๐ คน และมีการตรวจแรงงานในสถานประกอบการแปรรูป ๓๕๘ แห่ง พบการกระทำผิดใน ๑๔๒ แห่ง ซึ่งปัจจุบัน ได้มีการออกคำสั่งให้พนักงานตรวจแรงงานทั่วประเทศ เมื่อพบกรณีการละเมิดสิทธิของแรงงานให้ดำเนินคดีอาญาทันที โดยไม่ต้องรอรอคำสั่งให้นายจ้างปฏิบัติให้ถูกต้อง

๗. ข้อเสนอแนะของ HRW หลายเรื่องเป็นสิ่งที่รัฐบาลไทยดำเนินการอยู่แล้ว โดยเฉพาะในด้านกฎหมายนั้น ประเทศไทยกำลังอยู่ระหว่างการร่าง พ.ร.บ. ป้องกันและขจัดแรงงานบังคับ เพื่อรองรับการให้สัตยาบันพิธีสารภายใต้อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๒๙ ว่าด้วยแรงงานบังคับ และอยู่ระหว่างการยกร่างกฎหมายเพื่อรองรับการให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๑๘๘ ว่าด้วยการทำงานในภาคประมงทะเล โดยกำหนดให้การร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพิธีสารและอนุสัญญาดังกล่าวแล้วเสร็จภายในปลายเดือนมีนาคม ๒๕๖๑ และคาดว่าจะให้สัตยาบันในช่วงเดือนมิถุนายน ๒๕๖๑ ต่อไป ในส่วนของอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๙๘ ว่าด้วยสิทธิในการรวมตัวและการร่วมเจรจาต่อรอง ประเทศไทยกำลังอยู่ระหว่างการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายภายใน ซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จภายในเดือนกันยายน ๒๕๖๑ ก่อนดำเนินการเพื่อให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ต่อไป

๘. การแก้ไขปัญหาแรงงานของไทยมีความคืบหน้าเป็นรูปธรรมชัดเจนจากตัวเลขสถิติต่างๆ ในหลายด้านข้างต้น ซึ่งสะท้อนว่าการบังคับใช้กฎหมายของไทยเป็นไปอย่างจริงจัง รัฐบาลไทยขอปฏิเสธอย่างหนักแน่นต่อข้อกล่าวหาของ HRW ว่าไทยแก้ไขปัญหาแรงงานแบบผักชีโรยหน้า ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงอย่างสิ้นเชิง และขอเรียกร้องให้ HRW มองสถานการณ์ด้านแรงงานของไทยอย่างสมดุลและปราศจากอคติ โดยไม่นำข้อมูลในอดีตมากล่าวอ้างซ้ำ ๆ ซึ่งเป็นสร้างความเข้าใจผิดต่อความพยายามแก้ไขปัญหาของรัฐบาล จนเกิดข้อสงสัยต่อความน่าเชื่อถือและคุณค่าของรายงาน

๙. ที่ผ่านมามีไทยได้เปิดเวทีหารือและทำงานร่วมกับองค์กรภาคประชาสังคมต่าง ๆ มาโดยตลอด แต่โดยที่ปัญหาแรงงานเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลาในการแก้ไข และด้วยความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านทุกประเทศที่เกี่ยวข้อง ซึ่งก็ไม่มีประเทศใดที่จะสามารถแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างสมบูรณ์แบบ รัฐบาลไทยขอขอบคุณ HRW ที่ติดตามสถานการณ์แรงงานภาคประมงของไทยอย่างใกล้ชิด และขอเชิญมาร่วมทำงานกับไทยอย่างสร้างสรรค์และฉันมิตร โดยหวังว่าในโอกาสต่อไป HRW จะสื่อสารข้อห่วงกังวลกับรัฐบาลไทยโดยตรง ซึ่งไทยพร้อมรับฟังและนำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข

๑๐. รัฐบาลไทยขอยืนยันความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวทั้งระบบ ไม่ใช่เฉพาะเพียงในภาคประมงเท่านั้น โดยพร้อมจะทำงานกับทุกภาคส่วน เพื่อยกระดับมาตรฐานด้านแรงงานในทุกด้านให้สอดคล้องกับหลักสากลต่อไป
